

พระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ

วัดถ้ำคูหาสวรรค์ ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

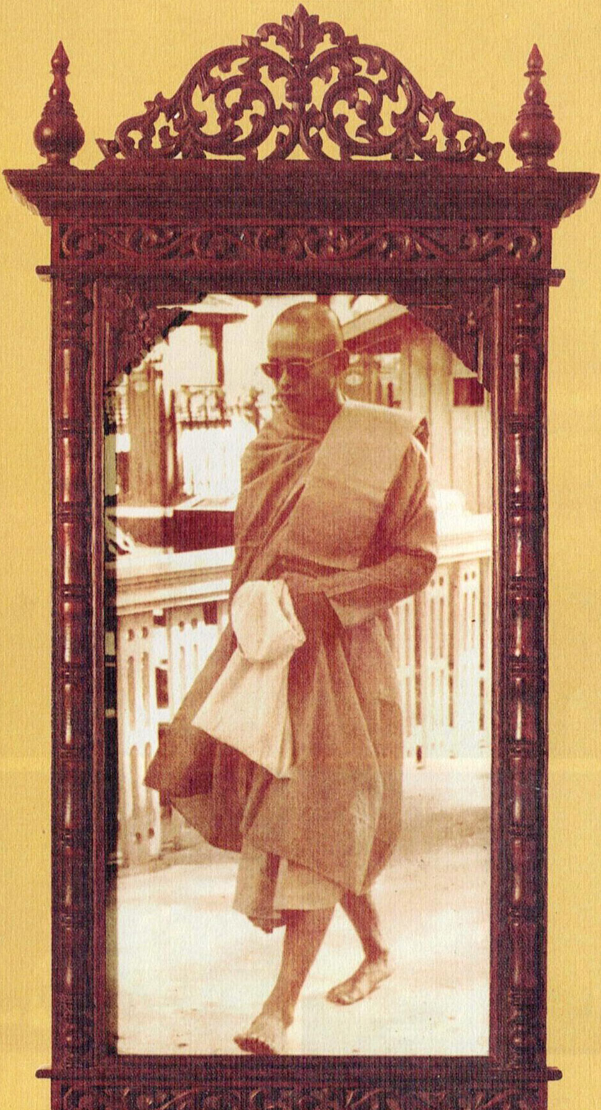

พระพุทธชิโนดมบรมโลกเชษฐ์

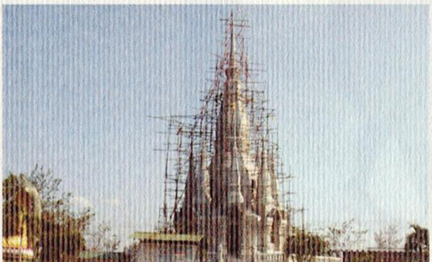
อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ

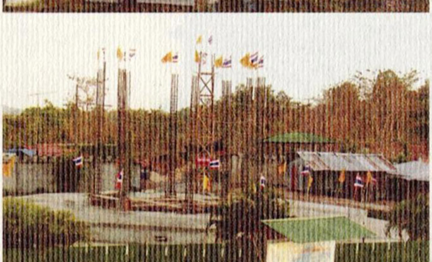
สะวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม ธัมมัง นะมัสสามิ

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สังฆัง นะมามิ

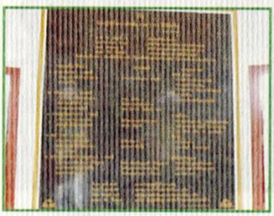
ขอน้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

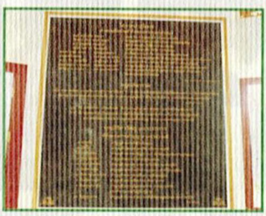

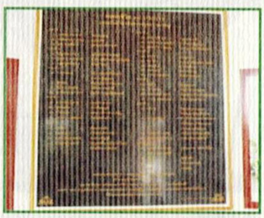

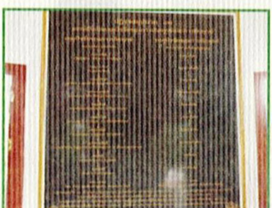

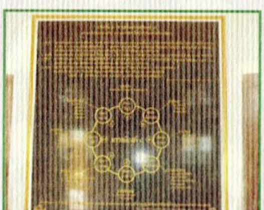

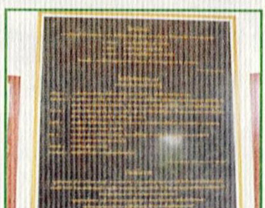

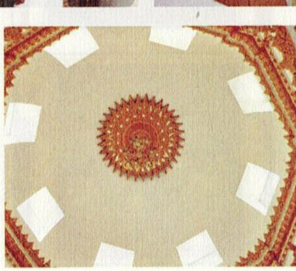

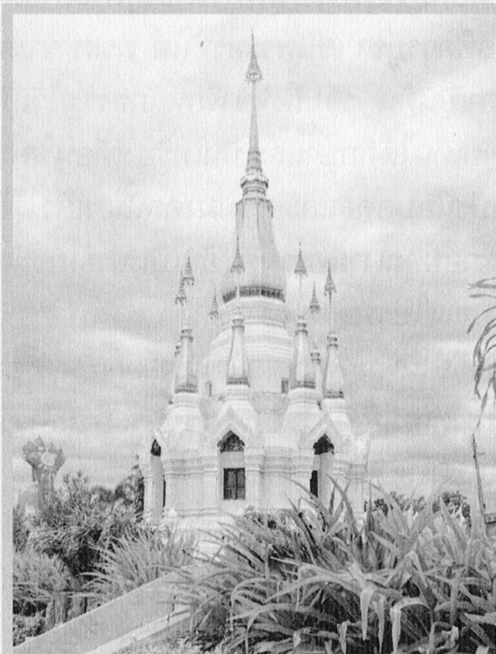

2005.03.25

พระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ

ประดิษฐาน ณ วัดถ้ำคูหาสวรรค์
ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

คำนำ

เจดีย์ คือที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุพระศาสดา หรืออัฐิธาตุของบุคคลที่ควรบูชา เช่นพระอรหันต์ พระราชามหากษัตริย์และมารดาบิดาเป็นต้น รวมถึงที่จารึกหลักธรรมไว้เป็นอนุสรณ์เพื่ออนุชนผู้พบเห็นได้ศึกษาและเป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงคุณูปการของปูชนียบุคคลและธรรมมงคลนั้น แล้วได้ยึดถือเป็นคติในการประกอบคุณงามความดี อันเป็นประโยชน์แก่ตนและส่วนรวม สืบมาแต่โบราณ

สำหรับเจดีย์ในพระพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

๑. พระธาตุเจดีย์ คือเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าและพระปัจเจกพุทธเจ้า

๒. พระธรรมเจดีย์ คือเจดีย์ที่บรรจุพระธรรม เช่นพระไตรปิฎก ตลอดถึงคัมภีร์ต่างๆ ในพระพุทธศาสนา โดยถือคติตามพุทธดำรัสก่อนพุทธปรินิพพานว่า "พระธรรมวินัย จักเป็นศาสดาแทนเราตถาคต" เพราะฉะนั้น จึงเกิดมีการจารึกพระธรรมลงบนวัตถุต่างๆ เช่นใบลาน เพื่อได้ศึกษาและบูชาแทนพระธรรม

๓. บริโภคเจดีย์ คือสถานที่หรือสิ่งของทั้งหมดที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธเจ้า เช่น สังเวชนียสถานทั้งสี่ตำบล ต้นพระศรีมหาโพธิ์ พุทธบริขารต่างๆ ตลอดถึงรอยพระพุทธบาท เป็นต้น

๔. อุทเทสิกเจดีย์ คือสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยโดยมิได้กำหนดรูปแบบอย่างชัดเจน เช่น พระพุทธปฏิมา พระผง พระเครื่อง พระพุทธบาทจำลอง รวมถึงพระบรมสารีริกธาตุและพระอรหันตธาตุ

การสร้างเจดีย์ทุกชนิด เป็นทานที่มิได้เจาะจงเพื่อให้คนใดคนหนึ่งได้กราบไหว้บูชา แต่เป็นเครื่องหมายแห่งความดีที่ไม่มีวันสูญหาย และเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะโดยส่วนรวม ตลอดถึงต่ออนุชนคนรุ่นหลังทั้งปวงได้สักการะกราบไว้บูชาระลึกถึง เพื่อได้ถือเป็นเนตติแบบอย่างในการกระทำความดีงามนั้น เป็นกุศลกิจที่ทำได้ยากอย่างยิ่ง จึงจัดเป็นมหาทานที่มีผลมีอานิสงส์มาก และมีความจีรังยั่งยืนนาน

ขออนุโมทนาต่อ ศาสตราจารย์ ดร. ปกรณ์ อดุลพันธุ์ ราชบัณฑิต ประธานกรรมการอำนวยการโครงการสร้างพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ ฝ่ายคฤหัสถ์ และนางดาริกา อดุลพันธุ์ ตลอดถึงคณะกรรมการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้สนับสนุนด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังปัญญา ร่วมดำเนินการโครงการสร้างพระธรรมเจดีย์ฯ แห่งนี้ประดิษฐานเป็นศรีสง่างามไว้ในพระพุทธศาสนา ณ วัดถ้ำคูหาสวรรค์ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จนสำเร็จเรียบร้อยสมตามกุศลเจตนาทุกประการ

ขออานิสงส์แห่งมหาทานการกุศลอันยิ่งใหญ่ครั้งนี้ ได้อำนวยผลอันยิ่งใหญ่และจีรังยั่งยืนนานให้ทุกท่านประสบจตุรพิธพรชัยสิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคล สมบูรณ์พูนผลในสิ่งที่ปรารถนาตลอดกาลนานเทอญ.

(พระพรหมวชิรญาณ)

กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดยานนาวา

คำนำ

ด้วยคณะกรรมการวัดถ้ำคูหาสวรรค์และคณะศรัทธาญาติโยมจากทิศานุทิศได้ร่วมกันสร้างพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ อันเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธชิโนดมบรมโลกเชฏฐ์ พร้อมทั้งเป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุและจารึกหลักธรรมคำสอนของพระบรมศาสดาไว้ สำหรับให้พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ทำการสักการะกราบไหว้อันจะยังปีติโสมนัสความศรัทธาเลื่อมใส ความสุข ความเจริญในธรรมให้เกิดแก่ผู้ทำสักการบูชา

บัดนี้ พระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิดังกล่าวได้สำเร็จแล้วด้วยดีโดยใช้เวลาในการก่อสร้าง ๔ ปี คณะกรรมการฯ ได้จัดให้มีพิธีพุทธาภิเษกพระพุทธชิโนดมบรมโลกเชฏฐ์และการฉลองสมโภชพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ ในวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

ในการนี้ จึงให้มีการจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกงานพุทธาภิเษกและสมโภชดังกล่าว

โอกาสนี้ อาตมภาพ ในนามคณะสงฆ์วัดถ้ำคูหาสวรรค์และคณะกรรมการโครงการสร้างพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ ขออนุโมทนาในกุศลผลบุญที่ทุกท่านได้ร่วมกันบำเพ็ญทั้งที่เป็นอดีต อนาคต และที่กำลังกระทำอยู่ และขออาราธนาคุณพระพุทธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ คุณบารมีรัศมีกำลังฤทธิ์แห่งหลวงปู่ใหญ่ หลวงปู่คำคะนิง จุลมณี บูรพาจารย์แห่งวัดถ้ำคูหาสวรรค์ จงอำนวยอวยชัยให้พุทธศาสนิกชนผู้มีใจใฝ่ในบุญทั้งหลาย ให้เป็นผู้เจริญ

ยิ่งด้วยจตุรพิธพรชัยสี่ประการคือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ ธนสารสมบัติ ความคิดความต้องการอันใดที่เป็นไปด้วยความชอบประกอบด้วยธรรม ขอความสำเร็จจงเกิดมีตามความคิดความต้องการของทุกท่านเทอญฯ

พระครูพิพัฒนากร

เจ้าอาวาสวัดถ้ำคูหาสวรรค์

ประธานดำเนินงานโครงการสร้างพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิฝ่ายบรรพชิต

สารบัญ

กำหนดการ

พิธีพุทธาภิเษกพระพุทธชิโนดมบรมโลกเชฏฐ์
ประดิษฐาน ณ พระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ
และสมโภชพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ ณ วัดถ้ำคูหาสวรรค์
ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
วันอาทิตย์ที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๑
ตรงกับวันขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๑๒

วันอาทิตย์ที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๑
ตรงกับวันขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๑๒

เวลา ๑๔.๔๕ น.

- ฯพณฯ พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์ องคมนตรี ประธานฝ่ายคฤหัสถ์ ถึงมณฑลพิธี
- เจ้าหน้าที่อาราธนาศีล (ประธานสงฆ์ให้ศีล)
- ศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ อดุลพันธุ์ ราชบัณฑิต ประธานอำนวยการโครงการสร้างพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ กล่าวรายงาน
- ฯพณฯ พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์ องคมนตรี ประธานฝ่ายคฤหัสถ์ กล่าวคำถวายเจดีย์

- พระพรหมวชิรญาณ กรรมการมหาเถรสมาคม ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๐ เจ้าอาวาสวัดยานนาวา ประธานฝ่ายบรรพชิต รับมอบพระธรรมเจดีย์ฯ เปิดป้ายพระธรรมเจดีย์ฯ และเปิดสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา
- พระสงฆ์สมณศักดิ์ ๙ รูป เจริญชัยมงคลคาถา
- ฯพณฯ พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์ องคมนตรี ประธานฝ่ายคฤหัสถ์ ถวายเครื่องไทยธรรมแด่พระพรหมวชิรญาณ และแขกผู้มีเกียรติถวายเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์สมณศักดิ์ ๙ รูป
- พระพรหมวชิรญาณ กล่าวสัมโมทนียกถา
- พระครูพิพัฒนากร เจ้าอาวาสวัดถ้ำคูหาสวรรค์ กล่าวอนุโมทนา
- พระสงฆ์สมณศักดิ์ทั้งนั้นอนุโมทนา (ยถาฯ สัพพีฯ)
- ฯพณฯ พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์ องคมนตรี ประธานฝ่ายคฤหัสถ์ กรวดน้ำ รับพร
- พระเถรานุเถระและคณะศรัทธาขึ้นนมัสการพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ

เวลา ๑๗.๐๐ น.

- ลงทะเบียน

เวลา ๑๙.๐๐ น.

- พระสงฆ์สมณศักดิ์ ๙ รูป เจริญพระพุทธมนต์

เวลา ๒๐.๐๐ น.

- พิธีบวชชีพราหมณ์ และแสดงพระธรรมเทศนา โดย พระธรรมปริยัติโสภณ เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม เจ้าคณะภาค ๑๐

เวลา ๒๒.๐๐ น.

- พิธีจุดเทียนชัย และสวดคาถาพุทธาภิเษกไปตลอดคืน

เวลา ๐๕.๐๐ น.

- พิธีดับเทียนชัย

จึงเรียนเชิญ / เจริญพร ท่านสาธุชนทั้งหลาย
ได้ไปร่วมทำบุญในครั้งนี้โดยพร้อมเพรียงกัน

ด้วยเดชานุภาพแห่งพระศรีรัตนตรัย โปรดประทานจตุรพิธพรชัย ทั้ง ๕ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณคุณสารสมบัติแก่ท่านทั้งหลายตลอดกาลเป็นนิตย์ เทอญ

คณะสงฆ์ คณะทายกทายิกาวัดถ้ำคูหาสวรรค์,
คณะกรรมการโครงการสร้างพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ,
เจ้าภาพทั่วไปที่ได้ร่วมบริจาคทุกท่าน

ความเป็นมาของพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ

โดย

ศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ อดุลพันธุ์ ราชบัณฑิต

พ.ศ. ๒๕๓๒

คณะกรรมการโครงการสร้างพระธรรมเจดีย์ฯ ได้เดินทางไปนมัสการหลวงพ่อชา สุภัทโท ที่วัดหนองป่าพง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และได้เดินทางไปทัศนาจรที่วนอุทยานผาแต้ม อำเภอโขงเจียม ได้แวะทำบุญที่วัดถ้ำคูหาสวรรค์

พ.ศ. ๒๕๓๓

เนื่องจากระหว่างทางจากกรุงเทพฯ ถึงโขงเจียม คณะกรรมการฯ สังเกตว่าไม่มีพระเจดีย์ข้างทาง และที่วัดถ้ำคูหาสวรรค์ยังไม่มีโบสถ์หรือพระเจดีย์ใดๆ มีแต่ศพหลวงปู่คำคะนิง จุลมณีบรรจุอยู่ในมณฑปแก้ว ตั้งอยู่ในถ้ำใต้หน้าผา มีประชาชนไปนมัสการหลวงปู่มากมาย และจะแวะชมทิวทัศน์แม่น้ำโขงบรรจบกับแม่น้ำมูลเป็นแม่น้ำสองสีซึ่งมองเห็นชัดมากจากบริเวณวัด คณะกรรมการฯ มีจิตศรัทธาคิดจะสร้างพระธรรมเจดีย์ถวายเป็นพุทธบูชา เป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไปที่ผ่านและแวะมาที่วัด

เพื่อให้มีปีติโสมนัสที่ได้เห็นและเพื่อประชาชนจะได้นำพระพุทธธรรมที่แกะสลักในผนังพระเจดีย์ไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่สงบสุขยิ่งๆ ขึ้น คณะกรรมการฯ ได้ขอและได้รับอนุญาตจากพระอาจารย์ทองสา คำแฝง เจ้าอาวาส และคณะกรรมการวัดฯ ให้ดำเนินการก่อสร้างได้

พ.ศ. ๒๕๔๖

พระพรหมวชิรญาณ เจ้าอาวาสวัดยานนาวา และกรรมการมหาเถรสมาคม ได้เมตตาให้ฤกษ์ และรับนิมนต์เป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์ ในวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๖

พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๑

การก่อสร้างได้เริ่มขึ้นและมีอุปสรรคและมารผจญบ้าง แต่ก็ดำเนินไปอย่างมหัศจรรย์จนสำเร็จตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ตอนต้น

๑. เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๒. เพื่อเป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป

วัตถุประสงค์เพิ่มเติม

๑. เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

๒. เพื่อเป็นการถวายส่วนกุศลแด่ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

๓. เพื่อเป็นสิริมงคลแก่เพื่อนผู้ร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย ทุกภพภูมิ ซึ่งวัตถุประสงค์นี้ ทำให้คณะกรรมการโครงการฯ เปลี่ยนชื่อพระธรรมเจดีย์จาก **พระธรรมเจดีย์ศรีอุบล** เป็น **พระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ**

คณะกรรมการฝ่ายบรรพชิต

ประธานที่ปรึกษาและอุปถัมภ์

สมเด็จพระพุฒาจารย์ เจ้าอาวาสวัดสระเกศ กรุงเทพฯ และเจ้าคณะหนใหญ่ตะวันออก กรรมการมหาเถรสมาคม

ที่ปรึกษา

พระพรหมวชิรญาณ เจ้าอาวาสวัดยานนาวา กรุงเทพฯ และกรรมการมหาเถรสมาคม ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๐

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)
เจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน จังหวัดนครปฐม

พระธรรมปริยัติโสภณ
เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม กรุงเทพฯ และเจ้าคณะภาค ๑๐

พระศรีญาณโสภณ
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก กรุงเทพฯ

พระพิพิธพัฒนาทร เจ้าอาวาสวัดปริวาส กรุงเทพฯ

พระครูปลัดสุวัฒนพรหมคุณ
วัดญาณเวศกวัน จังหวัดนครปฐม

ประธานอำนวยการ

พระเทพกิตติมุนี

เจ้าอาวาสวัดมหาวนาราม จังหวัดอุบลราชธานี และเจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี

รองประธานอำนวยการ

พระครูธรรมทัศนคุณ เจ้าอาวาสวัดสว่างวารี จังหวัดอุบลราชธานี
ประธานที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอโขงเจียม
อดีตเจ้าคณะอำเภอโขงเจียม

พระครูจารุรัตนาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดบุบผาวัน จังหวัดอุบลราชธานี
อดีตเจ้าคณะตำบลโขงเจียม

ประธานดำเนินงาน

พระครูพิพัฒนากร เจ้าอาวาสวัดถ้ำคูหาสวรรค์
อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

กรรมการดำเนินงาน

พระพชรพงษ์ โฆสิโต วัดถ้ำคูหาสวรรค์ จังหวัดอุบลราชธานี

พระสุรพงษ์ ฐานะระโต วัดถ้ำคูหาสวรรค์ จังหวัดอุบลราชธานี

พระอรุณ อรุโณ วัดถ้ำคูหาสวรรค์ จังหวัดอุบลราชธานี

เลขานุการและประชาสัมพันธ์

พระประสิทธิ์ โชติโก วัดถ้ำคูหาสวรรค์ จังหวัดอุบลราชธานี

คณะกรรมการฝ่ายคฤหัสถ์

ประธานที่ปรึกษาและอุปถัมภ์

ฯพณฯ พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์ องคมนตรี
และท่านผู้หญิงพึงใจ สินธวานนท์

พลเอกเสริม ณ นคร อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุด
และคุณหญิงแสงเดือน ณ นคร

รองประธานที่ปรึกษาและอุปถัมภ์

อาจารย์อนันตโชติ วงศ์วิทยาเมธากุล

คุณธารทิพย์ มหาวรรณ

คุณจำปี เหลืองเจริญ

คุณอภิวัฒน์ สินชัย

ศาสตราจารย์อรุณ ชัยเสรี ราชบัณฑิต

ศาสตราจารย์ ดร. นพ.วิฑูร และคุณสร้อยสุดา โอสถานนท์

ดร.พญ.อมรา มลิลา

ดร.ประภา ภักดิ์โพธิ์

คุณสมพร โอสถานุเคราะห์

คุณสันติ ชาญกลราวี

คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ ราชบัณฑิต

คุณไกรสีห์ กรรณสูตร

คุณจิตรามณฑน์ เตชะไพบูลย์

คุณจีรศักดิ์ เกษนียบุตร

เจ้าศรีรัตน์ ณ ลำปาง

คุณละม้าย อดุลพันธุ์
คุณนรินทร์ ดรุนัยธร
คุณน้ำเพชร พานิชพันธุ์
คุณบุญธันว์ มหาวรรณ
พลเอก ดร.บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์
คุณประจวบลาภ อริยะวนกิจ
คุณประชัย เลี่ยวไพรัตน์
คุณพุทธชาด คงสวัสดิ์
คุณพีรวัฒน์ ดวงแก้ว
คุณมาลินี อินทรโกเศศ
ดร.ประดิษฐ์ และ ดร.วิลาวัลย์ ตันวัฒนพงษ์
ศาสตราจารย์วิสุทธิ์ บุษยกุล ราชบัณฑิต
คุณสีมา สีมานันท์
คุณสุขสันต์ สลางสิงห์
คุณสุจิวรรณ อุทัยสาง
คุณสุจินต์ ประเสริฐอรุณชัย
คุณสุธี มากบุญ
คุณสุนันท์ จำรูญพานิชย์กุล
ดร.สุวิชญ์ รัศมิภูติ
คุณเสนีย์ จิตตเกษม
คุณโสภา ชัยธนาวงศ์
คุณอโณทัย และคุณจุฑาทิพย์ อดุลพันธุ์

คณะกรรมการดำเนินงานโครงการสร้าง
พระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ

ประธานอำนวยการ

ศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ อดุลพันธุ์ ราชบัณฑิต

ประธานการก่อสร้าง

ศาสตราจารย์ อรุณ ชัยเสรี ราชบัณฑิต

ประธานการเลือกสรรพระพุทธธรรม

ศาสตราจารย์ ดร. นพ.วิฑูร โอสถานนท์

สถาปนิก นายก่อเกียรติ ทองผุด

วิศวกรโครงสร้าง นายช่างวินัย สมพรไพลิน

เหรัญญิก อาจารย์วนิดา สมส่งกุล

ด.ต. สมพงษ์ กุลโพนเมือง

ประชาสัมพันธ์ นายสุพัฒน์ สลางสิงห์

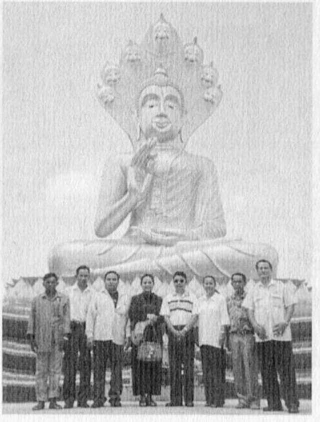
ผู้ประสานงาน นางดาริกา อดุลพันธุ์

เลขานุการและที่ปรึกษาทางกฎหมาย อาจารย์สมชาย ภววรพันธุ์

กรรมการกลาง

อาจารย์เกษมสันต์ มณีภาค	ด.ต.สมพงษ์ กุลโพนเมือง
คุณจุไรรัตน์ พวงนาค	คุณเดชธนา เอกธาดาธนากิจ
คุณสมศรี เตชะคุปต์	พ่อทา โพธิ์อ่อน
คุณสายชล เดชพันธุ์	คุณเทียมจันทร์ ขำสายทอง
คุณสุชาดา ซึ้งปรีดา	คุณสำลี กอมณี
อาจารย์ธวัชชัย สุวรรณพงศ์	คุณสุรารักษ์ ราชรักษา
คุณบุญเลิศ พวงนาค	คุณบัวหล้า คำแฝง
คุณพีรวัฒน์ ดวงแก้ว	คุณหนูผาด พุฒพิมพ์
คุณภัทริน บุษราคัมวงษ์	คุณอธิมาศ มณีพงศ์เพิ่มพูน
คุณมนูญ คูณทวี	อาจารย์ยศกร ซ่อกลม
ร.อ. นพ.อารยะ อดุลพันธุ์	คุณลิขิต พาหา
คุณสมบัติ ปรีดาสันติ์	คุณวิไลพร คำน้อย
คุณอนงค์ บุญเมือง	คุณอโณทัย อดุลพันธุ์

คณะกรรมการเลือกสรรพระพุทธธรรม

ประธาน

ศาสตราจารย์ ดร. นพ.วิฑูร โอสถานนท์

กรรมการ

ศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ บุษยกุล ราชบัณฑิต

ดร.แพทย์หญิง อมรา มลิลา

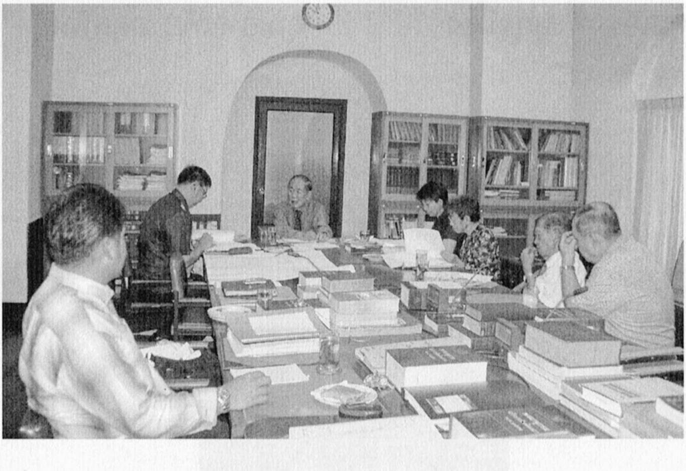
อาจารย์อโนทัย เจียรสถาวงศ์

อาจารย์วรเดช อมรวรพิพัฒน์

อาจารย์สมชาย ภววรพันธุ์

คุณยงยุทธ ธนะปุระ

คุณดาริกา อดุลพันธุ์

รูปลักษณ์และรายละเอียดของ
พระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ

คณะกรรมการโครงการสร้างพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิมีเจตนาจะก่อสร้างพระเจดีย์ฯ ให้สะท้อนพระพุทธธรรมจากรูปลักษณ์ของพระเจดีย์ฯ เพื่อเป็นการเผยแพร่พระธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นการเตือนสติให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย เช่น องค์พระเจดีย์ฯ มีแปดเหลี่ยมเพื่อเตือนให้ระลึกถึงมรรคมีองค์๘ บันไดใหญ่มีห้าขั้นแสดงถึงการควรรักษาศีลห้าซึ่งเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการดำรงชีวิตที่ดีงาม เป็นต้น

พระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอัครสาวก ซึ่งได้รับประทานจากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ที่วัดบวรนิเวศวิหาร ประดิษฐานอยู่ที่ยอดองค์พระธรรมเจดีย์ฯ

ภายในองค์พระธรรมเจดีย์ฯ มีพระพุทธรูปสมัยรัตนโกสินทร์ (เป็นลักษณะพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยปางสมาธิ ซึ่งได้มีพิธีหล่อที่โรงพยาบาลศิริราช โดยมูลนิธิส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปไทยของอาจารย์ สมเกียรติ โล่ห์เพชรรัตน์ ได้กรุณาให้ยืมเป็นตัวอย่าง) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) เจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน ได้เมตตาตั้งพระนามให้ว่า **พระพุทธชิโนดมบรมโลกเชษฐ์**

ซึ่งแปลว่า **พระพุทธเจ้าผู้ทรงมีชัยชนะสูงสุด เป็นใหญ่ยอดยิ่งในโลก** พระพุทธรูปองค์นี้ได้รับความเมตตาจากพระพิพิธพัฒนาทร เจ้าอาวาสวัดปริวาส ให้ทำพิธีหล่อที่วัดปริวาส ถนนพระราม ๓ กรุงเทพมหานคร **ด้านหลังพระพุทธรูปมีต้นโพธิ์ ซึ่งสะท้อนโพธิปักขิยธรรม ธรรมสำหรับการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด หรือธรรมอันเป็นฝักฝ่ายแห่งความตรัสรู้ อันประกอบด้วยหลักธรรม ๓๗ ประการ**ซึ่งจะสังเกตได้จากการมีใบโพธิ์สีทองใบใหญ่ ๓๗ ใบ ชูออกจากกิ่ง ๗ กิ่ง เช่น กิ่งสติปัฏฐาน ๔ จะมีใบใหญ่จำนวน ๔ ใบ กิ่งโพชฌงค์ ๗ จะเน้นใบโพธิ์ใหญ่ ๗ ใบ แกะสลักบนหินอ่อนสีเขียวจากประเทศอินเดีย เช่นเดียวกับพระพุทธธรรมที่มีคณะกรรมการเลือกสรรเป็นอย่างดีเหมาะสมสำหรับประชาชนหลายระดับจิต แกะสลักบนผนังพระเจดีย์จำนวน ๖ แผ่น **การสร้างฉัตรที่สูงขึ้นเสียดฟ้าเพื่อเตือนให้ประชาชนพากเพียรปรับระดับจิตให้สูงยิ่งๆ ขึ้น** โครงสร้างพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิมีลักษณะโครงสร้างเป็นศิลปทางอีสาน ส่วนการปิดทองจังโกด้านนอกรวมทั้งการปั้นสดพญานาคเจ็ดเศียรเป็นศิลปจากล้านนา **บรรยากาศโดยรวมที่พระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิจะให้ความสงบสุขและเพิ่มสติปัญญาให้แก่ผู้ได้มานมัสการเป็นอย่างยิ่ง**

การบริจาคร่วมสร้างมหากุศล

มีผู้บริจาคที่ฝากเงินเข้าธนาคารบัญชีวัดถ้ำคูหาสวรรค์-โครงการสร้างพระธรรมเจดีย์ฯ วันละ ๑-๙ บาท แทบทุกวัน เป็นระยะเวลาแรมปี จนถึงผู้บริจาคเงินจำนวนเป็นล้านบาทเพื่อร่วมสร้างมหากุศล โดยคุณธารทิพย์ มหาวรรณ เป็นผู้บริจาครายแรก คุณจำปี เหลืองเจริญ ได้อุตส่าห์บอกบุญกัลยานมิตรที่ชลบุรีมาร่วมทำบุญก่อนมีการออกแบบพระเจดีย์ฯ คุณอภิวัฒน์ สินไชย คอยติดตามอุปถัมภ์ตลอดมา โครงการฯ ได้จัดพิธีทอดกฐินหนึ่งครั้งเพื่อบอกบุญและหาทุนสร้างพระธรรมเจดีย์ฯ ต่อมาคุณสมศรี เตชะคุปต์และคณะจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีจัดกฐินสามัคคีมาสมทบอีกครั้งหนึ่งและคุณหญิงแสงเดือน ณ นคร พร้อมกรรมการและเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิสงเคราะห์ครอบครัวทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และคณะศรัทธาจากวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก กทม. จัดนำผ้าป่ามาช่วยสร้างมหากุศลอีก ๓ ครั้ง

การบริจาควัสดุ การบันดาลใจ ออกแรงกาย แรงใจ ซึ่งประมาณค่ามิได้ในการร่วมจัดการสร้าง ตกแต่ง ติดต่อช่วยเหลือ พิมพ์เอกสาร ฯลฯ จำนวนเท่าใด ผู้บริจาคย่อมรู้เองถึงบุญกุศลที่ได้ตั้งใจทำแล้ว อย่างไรก็ตาม จากการรวบรวมค่าใช้จ่ายที่เก็บได้ โครงการฯ ได้ใช้เงินในการดำเนินงานทั้งสิ้นเป็นเงินประมาณ ๑๗ ล้านบาท

ในนามของคณะกรรมการโครงการสร้างพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ ขอกราบขอบพระคุณและขออนุโมทนาทุกๆ ท่านที่ได้ให้เกียรติร่วมสร้างพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิตลอดมา

ขอกราบอาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยทรงคุ้มครองรักษาให้ทุกๆ ท่านพ้นจากอันตรายทั้งปวง มีดวงตาเห็นธรรม สามารถลดละกิเลสตัณหา และบรรลุมรรคผลนิพพานโดยเร็ว เทอญ

การเผยแพร่พระพุทธธรรม

เพื่อเป็นที่ระลึกในงานสมโภชพระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมินี้ คณะกรรมการฯ ขออนุญาตนำพระธรรมเทศนาของ **หลวงปู่คำคะนิง จุลมณี** (ผู้เริ่มสร้างวัดถ้ำคูหาสวรรค์) ของ**หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต** (ปรมาจารย์ผู้ได้ถือกำเนิดขึ้นที่อำเภอโขงเจียม) **หลวงพ่อชา สุภัทโท** (ผู้เป็นปฐมเหตุให้คณะกรรมการฯ เดินทางมาจังหวัดอุบลราชธานี) และรวมทั้งพระพุทธธรรม ที่ได้แกะสลักบนผนังหินอ่อนจากอินเดีย ๖ แผ่น (หน้า ๔๗-๕๒) ในองค์พระธรรมเจดีย์ฯ มอบไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาปัญญาในการดำเนินชีวิตและเป็นสิริมงคลแก่ผู้สัมผัสจากทุกภพภูมิ

พระธรรมเทศนา

หลวงปู่คำคะนิง จุลมณี

พระพุทธธรรมที่หลวงปู่เน้นในการสอนสานุศิษย์ คือ

จงพยายาม**ละกิเลส**ที่อยู่ในตัวเรา

อด อัด อุด บริสุทธิ์ในธรรม

อด = อดทน อย่าให้ตาดูสิ่งที่ชั่ว จงดูแต่สิ่งที่ดี
อย่าให้หูฟังสิ่งที่ชั่ว จงฟังแต่สิ่งที่ดี
อย่าให้ปากพูดสิ่งที่ไม่ดี จงพูดแต่สิ่งที่ดี
อย่าให้จิตคิดถึงสิ่งที่ไม่ดี จงคิดแต่สิ่งที่ดี
อย่าให้กายทำสิ่งที่ชั่ว จงทำแต่สิ่งที่ดี

อัด = จงรวบรวมสิ่งที่ดีไว้ในตัวให้มาก

อุด = จงอุดกั้นไม่ให้สิ่งที่ไม่ดีเข้ามาในกาย ใจของเรา

หลวงปู่สั่งสอน**ให้มีศรัทธาในพระพุทธธรรม**

ทำใจให้เป็นหนึ่งให้ได้ จึงจะเห็นดวงธรรม

หลวงปู่**ไม่กลัวผิดใจคน แต่กลัวผิดพระธรรมวินัย**

หลวงปู่ต้องการให้ทุกคนรู้จักตัวเจ้าของเองให้มากที่สุด อย่าไปสนใจในสิ่งที่ห่างจากตัว **ให้อ่านตัวเจ้าของให้ออก เพราะธรรมที่ทุกคนอยากได้อยากเห็นนั้นมันอยู่ในตัวเองแต่ละบุคคลแล้ว** แต่ที่เรามองๆ มันไม่เห็นอ่านมันไม่ออกก็เพราะกิเลสมันบังอยู่ อุปมาดังตัวเรานี้เหมือนแก้วน้ำที่ใสสะอาด บรรจุไปด้วยน้ำสกปรกอันมีกิเลสตัณหา ความอยาก โลภโมโทสัน ความอยากร่ำอยากรวย ความไม่รู้จักพอนี้สะสมอยู่ในจิต ก็ย่อมจะมีแต่ความมืดมน ถ้าทุกคนพยายามหยิบและตักตวงเอาสิ่งทั้งหลายที่กล่าวมาออกจากจิตออกจากใจ ในไม่ช้าก็จะพบแต่ความสว่างไสวแห่งธรรมที่ปรารถนาเหมือนดังแก้วน้ำที่ล้างสะอาด ไม่มีสิ่งใดบรรจุจะมองให้ทะลุมุมไหนก็สามารถมองเห็น จะมองคนอื่นให้ทะลุปรุโปร่งก็ย่อมทำได้ นั่นคือธรรมที่แท้จริง

อานิสงส์อันยิ่งใหญ่**ในการปฏิบัติ อด อัด อุด บริสุทธิ์ในธรรม** หลวงปู่ชี้ "ถ้าเข้าใจดี ปฏิบัติด้วยจิตที่ตั้งมั่น จะหันหน้าเข้าสู่สวรรค์ นิพพาน ไม่หนึ่งเกิด สองตาย อด อัด อุด บริสุทธิ์ในธรรม ไม่มีตาย ไม่มีเฒ่า ไม่มีเข้าพยาธิ"

ที่มา : **หนังสือประวัติหลวงปู่คำคะนิง จุลมณี** วัดถ้ำคูหาสวรรค์ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

คนดีมีศีลธรรม[๑]

พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ

หา **คนดีมีศีลธรรมในใจ หายาก** ยิ่งกว่าเพชรนิลจินดา ได้คนเป็นคนเพียงคนเดียว **ย่อมมีคุณค่ามากกว่าเงินเป็นล้านๆ เพราะเงินล้านๆ ไม่สามารถทำความร่มเย็น** ให้แก่โลกได้อย่างถึงใจเหมือนได้คนดีมาทำประโยชน์ คนดีแม้เพียงคนเดียว ยังสามารถทำความเย็นให้แก่โลกได้มากมายและยั่งยืน เช่น พระพุทธเจ้า และพระสาวกทั้งหลาย เป็นตัวอย่าง **คนดีแต่ละคนมีคุณค่ามากกว่าเงินเป็นก่ายกอง เห็นคุณค่าแห่งความดีของตนที่จะทำต่อไปมากกว่าเงิน** แม้จะจน ก็ยอมจน ขอแต่ให้ตัวดี และโลกมีความสุข **แต่คนโง่ชอบเงินมากกว่าคนดี และความดี** ขอแต่ได้เงิน แม้ตัวจะเป็นอย่างไรไม่สนใจคิดสนใจดู ถึงจะชั่วช้าลามก

หรือแสนโสมมเพียงไรไม่หลีกห่าง ขนาดยมบาลเกลียดกลัวไม่ยอมนับเข้าบัญชีผู้ต้องหา กลัวจะไปทำลายสัตว์นรกด้วยกันให้เดือดร้อน ขอแต่ได้เงินก็เป็นที่พอใจ ส่วนจะผิดถูกประการใดเขาไม่ยุ่งเกี่ยว คนดีกับคนชั่ว สมบัติเงินทองกับธรรมะคือ คุณความดี ผิดกันอย่างนี้แล ใครมีหูมีตาก็คิดแก้ไขเสียแต่บัดนี้ อย่าให้สายเกินแก้ ฉะนั้นสัตว์โลกจึงต่างกันทั้งภพกำเนิด รูปร่างลักษณะ จริตนิสัย ดี-ชั่ว สุข-ทุกข์ เพราะกฎของกรรมคือกฎของตัวเองที่ทำขึ้น มิใช่กฎของใครไปทำให้ ตัวทำเอาเอง

ของดีมีอยู่กับตัวเราทุกคนก็พากันปฏิบัติเอา ทำเอา เมื่อเวลาตายแล้วจึงวุ่นวาย หานิมนต์พระมากุสลามาติกา ไม่ใช่เกาถูกที่คัน ต้องรีบแก้เสียบัดนี้ คือ เร่งทำความดีแต่บัดนี้ จะได้หายห่วงอะไรๆ ที่เป็น**สมบัติของโลก มิใช่สมบัติอันแท้จริงของเรา** ตัวจริงไม่มีใครเหลียวแล สมบัติในโลกเราแสวงหามา หามาทุจริตก็เป็นไฟเผา เผาตัวทำให้ฉิบหายได้จริงๆ ข้อนี้ขึ้นอยู่กับความฉลาดและความโง่เขลาของผู้แสวงหาแต่ละราย **ท่านผู้พ้นทุกข์ไปด้วยความอุตสาห์สร้างความดีใส่ตน จนกลายเป็นสรณะของพวกเรา ท่านไม่เคยมีสมบัติเงินทองเครื่องหวงแหนเป็นคนร่ำรวย** สวยงามเฉพาะสมัย จึงพากันรักพากันห่วงจนไม่รู้จักเป็นรู้จักตาย สำคัญตนว่าจะไม่ตายและพากันประมาทจนลืมตัวเพลิดเพลินตักตวงเอาแต่สิ่งไม่เป็นท่าใส่ตนแทบหาบไม่ไหว **อย่าสำคัญว่าตนเก่งกาจสามารถฉลาดรู้กว่าเขาเลย ถึงกับสร้างความ**

มืดมิดปิดตาทับถมตัวเองจนไม่มีวันสร่างซา เมื่อถึงเวลาจนตรอกอาจจนยิ่งกว่าสัตว์ ถ้าไม่เตรียมทราบไว้เสียแต่บัดนี้ ซึ่งอยู่ในฐานะอันควร อาตมาขออภัยด้วยถ้าพูดหยาบคายไป แต่คำพูดที่สั่งสอนคนให้ละชั่ว ทำความดี จัดเป็นหยาบคายอยู่แล้ว โลกเราก็จะถึงคราวหมดสิ้นศาสนา เพราะไม่มีผู้ยอมรับความจริง การทำบาปหยาบคายมีมาประจำแทบทุกคน ทั้งให้ผลเป็นทุกข์ ตนยังไม่อาจรู้ได้ และตำหนิมันบ้างพอมีทางคิดแก้ไข แต่กลับตำหนิคำสั่งสอนหยาบคาย ก็นับเป็นโรคที่หมดหวัง

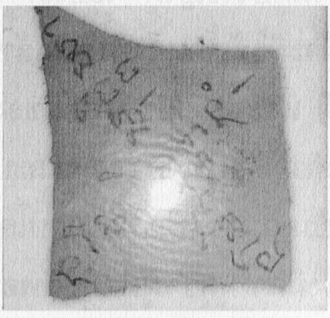
เมื่อมีผู้เตือนสติ ควรยึดมาเป็นธรรมคำสอน จะเป็นคนมีขอบเขตมีเหตุผล **ไม่ทำตามความอยาก** เมื่อพยายามฝ่าฝืนให้เป็นไปตามทางของนักปราชญ์ได้ จะประสบผลคือความสุขในปัจจุบันทันตา **แม้จะมิได้เป็นเจ้าของเงินล้าน แต่มีทางได้รับความสุขจากสมบัติ และความประพฤติดีของตน**

คนฉลาดปกครองตนให้มีความสุขและปลอดภัย ไม่จำต้องเที่ยวแสวงหาทรัพย์มากมาย หรือเที่ยวกอบโกยเงินเป็นล้านๆ มาเป็นเครื่องบำรุง จึงมีความสุข **ผู้มีสมบัติพอประมาณในทางที่ชอบมีความสุขมากกว่าผู้ได้มาในทางมิชอบเสียอีก** เพราะนั่นไม่ใช่สมบัติของตนอย่างแท้จริง ทั้งๆ ที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ แต่กฎความจริงคือ กรรมสาปแช่งไม่เห็นด้วย และให้ผลเป็นทุกข์ไม่สิ้นสุด นักปราชญ์ท่านจึงกลัวกันนักหนา แต่คนโง่อย่างพวกเรา ผู้ชอบสุกเอาเผากินและชอบเห็นแก่ตัว ไม่มีวันอิ่มพอ ไม่ประสบผลคือ

ความสุขดังใจหมาย

คนหิว อยู่เป็นปกติสุขไม่ได้ จึงวิ่งหาโน่นหานี่ เจออะไรก็คว้าติดมือมาโดยไม่สำนึกว่าผิดหรือถูก ครั้นแล้วสิ่งที่คว้ามาก็มาเผาตัวเองให้ร้อนยิ่งกว่าไฟ **คนที่หลงจึงต้องแสวงหา** ถ้าไม่หลงก็ไม่ต้องหา จะหาไปให้ลำบากทำไม อะไรๆ ก็มีอยู่กับตัวเองอย่างสมบูรณ์อยู่แล้ว

ความมั่งมีศรีสุขจะไม่บังเกิดแก่ผู้ทุจริตสร้างกรรมชั่ว มีมากเท่าไร ย่อมหมดไป พ่อ–แม่ ปู่ย่า–ตายาย ที่สร้างบาปกรรมไว้ผลกรรมนั้นย่อมตกอยู่กับหลานรุ่นหลังให้มีอันเป็นไป ผู้ทุจริตเบียดเบียน รังแกผู้อื่น จะหาความสุขความเจริญไม่ได้เลย

นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตติยา[๒]

---

[๑] ที่มา : หนังสือ **"อัตตโนประวัติและธรรมบรรยาย พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ.."** ศูนย์อบรมภาวนาสิริจันโท วัดบรมนิวาส กรุงเทพฯ

[๑] ที่มา : หนังสือธรรมธาร๑ วัดม่อนพญาแจ้ จังหวัดลำปาง

[๒] ที่มา : วัดภูหล่น อ.ศรีเมืองใหม่ จ.อุบลราชธานี

ทางสายกลาง

หลวงพ่อชา สุภัทโท

พระพุทธโอวาทของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ท่านทรงเตือนให้เราละความชั่ว ประพฤติความดี เมื่อละความชั่วประพฤติความดีแล้ว ที่สุดก็ทรงสอนให้ละสิ่งทั้งสองนี้ไปเสีย ฉะนั้น วันนี้จึงจะขอให้คติในเรื่อง**ทางสายกลาง คือให้ละให้ได้หรือหลีกให้พ้นจากสิ่งทั้งสองนั้น ทั้งดีทั้งชั่ว ทั้งบุญทั้งบาป** ที่เป็นสุขเป็นทุกข์ทั้งหลายเหล่านั้นแหละ

จุดมุ่งหมายปลายทางของการอธิบายธรรมะของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรานั้น ที่จริงก็คือให้พ้นจากทุกข์นั่นเอง แต่ก่อนที่จะพ้นจากทุกข์ได้นั้น เราต้องมาทำความเข้าใจกันให้มันตรงให้มันแน่นอน **ถ้าเข้าใจไม่ตรงไม่แน่นอนแล้ว ก็จะลงสู่ความสงบไม่ได้** ฉะนั้นเมื่อสมเด็จพระบรมศาสดาท่านตรัสรู้แล้วท่านประกาศศาสนานั้น **เบื้องแรกท่านยกทางทั้งสองขึ้นมาว่าเลย คือกามสุขัลลิกานุโยโคและอัตตกิลมถานุโยโค** ทางทั้งสองอย่างนี้เป็นทางที่ลุ่มหลง เป็นทางที่พวกเสพกามหลงติดอยู่

ซึ่งย่อมไม่ได้รับความสงบระงับ เป็นหนทางที่วนเวียนอยู่ในวัฏสงสาร

สมเด็จพระบรมศาสดาท่านทรงเห็นสัตว์ทั้งหลายติดอยู่ในทางทั้งสอง ไม่เห็นทางสายกลางของธรรมะ ท่านจึงทรงยกทางทั้งสองขึ้นมาแสดงให้เห็นโทษในทางทั้งสองนั้น ถึงเช่นนั้น พวกเราทั้งหลายก็ยังพากันติดพากันปรารถนาอยู่ร่ำไป ฉะนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสว่า ทางทั้งสองอย่างนั้นเป็นทางที่ลุ่มหลง ไม่ใช่ทางของสมณะ คือไม่ใช่ทางที่สงบระงับ

อัตตกิลมถานุโยโคและกามสุขัลลิกานุโยโคก็คือ ทางตึงและทางหย่อนนั่นเอง ถ้าเราน้อมเข้ามาพิจารณาให้เห็นในปัจจุบัน **ทางตึงก็คือความโกรธอันเป็นทางเศร้าหมอง ท่านเรียกอัตตกิลมถานุโยโค เดินไปแล้วก็เป็นทุกข์ลำบาก**

กามสุขัลลิกานุโยโคก็คือ ความดีใจ ความพอใจ ความดีใจนี้ก็เป็นทางไม่สงบ ทางทุกข์ก็เป็นทางไม่สงบ ทางสุขก็เป็นทางไม่สงบ เราจะเห็นได้ว่าสมเด็จพระบรมศาสดาท่านว่า เมื่อได้เห็นความสุขแล้ว ให้พิจารณาความสุขนั้น ท่านไม่ให้ติดอยู่ในความสุข คือท่านให้วางทั้งสุขและทุกข์ การวางทางทั้งสองได้นี้เป็นสัมมาปฏิปทา ท่านเรียกว่าเป็นทางสายกลาง

คำว่า "ทางสายกลาง" ไม่ได้หมายถึงในด้านกายและวาจาของเรา แต่หมายถึงในด้านจิตใจ เมื่อถูกอารมณ์มากระทบ ถ้าอารมณ์ที่ไม่ถูกใจมากระทบกระทั่ง ก็ทำให้วุ่นวาย ถ้าจิตวุ่นวายหวั่นไหวเช่นนี้ก็ไม่ใช่หนทาง เมื่ออารมณ์ที่ชอบใจดีใจเกิดขึ้นมาแล้วก็ดีอกดีใจ ติดแน่นอยู่ในกามสุขัลลิกานุโยโค อันนี้ก็ไม่ใช่หนทาง

มนุษย์เราทั้งหลายไม่ต้องการทุกข์ ต้องการแต่สุข ความจริงสุขนั้นก็คือทุกข์อย่างละเอียดนั่นเอง ส่วนทุกข์ก็คือทุกข์อย่างหยาบ พูดอย่างง่ายๆ สุขและทุกข์นี้ก็เปรียบเสมือนงูตัวหนึ่ง ทางหัวมันเป็นทุกข์ ทางหางมันเป็นสุข เพราะถ้าลูบทางหัวมันมีพิษ ทางปากมันมีพิษ ไปใกล้ทางหัวมัน มันก็กัดเอา ไปจับหางมันก็ดูเหมือนเป็นสุข แต่ถ้าจับไม่วาง มันก็หันกลับมากัดได้เหมือนกัน เพราะทั้งหัวงูและหางงูมันก็อยู่ในงูตัวเดียวกัน

ความดีใจ ความเสียใจ มันก็เกิดจากพ่อแม่เดียวกัน คือ ตัณหา ความลุ่มหลงนั่นเอง ฉะนั้น บางทีเมื่อมีสุขแล้วใจก็ยังไม่สบาย ไม่สงบ ทั้งที่ได้สิ่งที่พอใจแล้ว เช่น ได้ลาภ ยศ สรรเสริญ ได้มาแล้วก็ดีใจก็จริง แต่มันก็ยังไม่สงบจริงๆ เพราะยังมีความเคลือบแคลงใจว่า มันจะสูญเสียไป กลัวมันจะหายไป ความกลัวนี่แหละเป็นต้นเหตุให้มันไม่สงบ บางทีมันเกิดสูญเสียไปจริงๆ ก็ยิ่งเป็นทุกข์มาก นี่หมายความว่า ถึงจะสุขก็จริง แต่ก็มีทุกข์ดองอยู่ในนั้นด้วย แต่เราไม่รู้จัก เหมือนกันกับว่าเราจับงู ถึงแม้ว่าเราจับหางมันก็จริง ถ้าจับไม่วางมันก็หันกลับมากัดได้

ฉะนั้น หัวงูก็ดี หางงูก็ดี บาปก็ดี บุญก็ดี อันนี้อยู่ในวงวัฏฏะหมุนเวียนเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ความสุข ความทุกข์ ความดี ความชั่ว ก็ไม่ใช่หนทาง

ศีล สมาธิ ปัญญานั้น ถ้าหากพูดกันตามลักษณะตามความเป็นจริงแล้ว ก็ยังไม่ใช่แก่นศาสนาหรือตัวศาสนา แต่เป็นหนทางนำไปสู่ตัวศาสนา ฉะนั้น ท่านจึงเรียก**ศีล สมาธิ ปัญญา ทั้งสามอย่างนี้ว่า "มรรค" อันแปลว่า "หนทาง" ตัวศาสนาคือความ**

สงบระงับ อันเกิดจากความรู้เท่าในความเป็นจริง... ในธรรมชาติของความเป็นจริงที่เกิดอยู่เป็นอยู่ซึ่งถ้าได้นำมาพิจารณาดูอย่างละเอียดแล้ว ก็จะเห็นว่าความสงบนั้นไม่ใช่ทั้งความสุขและความทุกข์ ฉะนั้น สุขและทุกข์จึงไม่ใช่เป็นของจริง

พระพุทธองค์ทรงสอนให้รู้ตัวเอง ให้เห็นตัวเอง ให้พิจารณาตัวเอง เพื่อให้เห็นจิตของตนเอง ความจริง "จิตเดิม" ของมนุษย์นั้น เป็นธรรมชาติที่ไม่หวั่นไหว เป็นธรรมชาติที่ทรงอยู่แน่นอนอยู่อย่างนั้น แต่ที่มีความดีใจ เสียใจ หรือความทุกข์ความสุขเกิดขึ้น เพราะขณะนั้นมันไปหลงอยู่ในอารมณ์ จึงเป็นเหตุให้เคลื่อนไหวไปมา แล้วก็เกิดความยึดมั่นถือมั่นขึ้นในสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น

สมเด็จพระบรมศาสดาท่านตรัสสอนไว้แล้วทุกอย่างในเรื่องการประพฤติปฏิบัติ แต่พวกเราทั้งหลายยังไม่ได้ปฏิบัติกัน หรือไม่ก็ปฏิบัติแต่ปากเท่านั้น หลักของพระพุทธศาสนานั้น ไม่ใช่การจะมาพูดกันเฉยๆ หรือด้วยการเดา หรือการคิดเอาเอง **หลักของพระพุทธศาสนาที่แท้จริงคือ การรู้เท่าความจริงตามความเป็นจริงนั้นเอง ถ้ารู้เท่าตามความเป็นจริงนี้แล้ว การสอนก็ไม่จำเป็น แต่ถ้าไม่รู้ถึงความเป็นจริงอันนี้ แม้จะฟังคำสอนเท่าใดก็เหมือนกับไม่ได้ฟัง**

พระพุทธองค์ตรัสว่า พระองค์เป็นเพียงผู้บอกทางเท่านั้น แต่ไม่สามารถจะทำแทนหรือปฏิบัติแทนได้ **เพราะธรรมชาติทั้งหลายหรือความจริงอันนี้เป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาเอง ปฏิบัติเอง คำสอนต่างๆ เป็นเพียงแนวทางหรืออุปมา อุปไมย เพื่อนำให้**

เข้าถึงการรู้ตามความเป็นจริง ถ้าไม่รู้เท่าตามความเป็นจริงเราก็จะเป็นทุกข์ เหมือนดังตัวอย่างว่า เรามักใช้คำว่า "สังขาร" เมื่อเราพูดถึงร่างกาย แต่ความจริงนั้นเราหารู้จัก "ความเป็นจริง" ของสังขารนี้ไม่ แล้วเราก็ยึดมั่นถือมั่นอยู่กับ "สังขาร" นี้ ทั้งนี้เพราะเราไม่รู้ความจริงเกี่ยวกับสังขาร หรือ ร่างกายของเรานี้ เราจึงเป็นทุกข์หรือความทุกข์จึงเกิดขึ้น

จะยกตัวอย่างให้เห็นสักอย่างหนึ่ง สมมุติว่าเราเดินไปทำงานระหว่างทางก็มีบุรุษผู้หนึ่งคอยด่าว่าเราอยู่เป็นประจำ ตอนเช้าก็ด่าตอนเย็นก็ด่า เมื่อได้ยินคำด่าเช่นนี้จิตใจก็หวั่นไหว ไม่สบายใจ โกรธ น้อยใจ เศร้าหมอง บุรุษผู้นั้นก็เพียรด่าเช้าด่าเย็นอยู่เช่นนั้นทุกวัน ได้ยินคำด่าเมื่อใดก็โกรธเมื่อนั้น กลับถึงบ้านแล้วก็ยังโกรธอยู่ ที่โกรธที่หวั่นไหวเช่นนี้ก็เพราะความไม่รู้จักนั่นเอง

วันหนึ่ง เพื่อนบ้านก็มาบอกว่า "ลุง คนที่มาด่าลุงทุกเช้าทุกเย็นนั้นน่ะเป็นคนบ้า เป็นบ้ามาหลายปีแล้ว มันด่าคนทุกคนแหละ ชาวบ้านเขาไม่ถือมันหรอก เพราะมันเป็นบ้า" พอรู้อย่างนี้แล้ว ใจของเราก็คลายความโกรธทันที ความโกรธความขุ่นมัวที่เก็บไว้หลายวันแล้วนั้นก็คลายหายไป เพราะอะไร ก็เพราะได้รู้ความจริงแล้ว แต่ก่อนนั้นไม่รู้ เข้าใจว่าเป็นคนดี คนปกติ ฉะนั้นพอได้ยินว่าเป็นคนบ้า จิตก็เปลี่ยนเป็นสบาย ทีนี้มันอยากจะด่าก็ให้ด่าไป ไม่โกรธ ไม่เป็นทุกข์ เพราะรู้เสียแล้วว่าเป็นคนบ้า นี่..ที่**จิตใจสบายก็เพราะรู้เท่าทันความจริงนั่นเอง เมื่อมันรู้เองมันก็วางของมันเอง ถ้ายังไม่รู้มันก็ยึดมั่นถือมั่นอยู่นั่นเองอีกเหมือนกัน แต่พอรู้ความเป็นจริง จิตใจก็สบาย** นี่แหละคือความรู้เท่า

ตามความเป็นจริง คือรู้ว่าคนนั้นเป็นบ้า

คนผู้รู้ธรรมก็เหมือนกัน พอรู้จริง ความโลภ ความโกรธ ความหลงก็หายไป เพราะรู้เท่าทันความเป็นจริง

พระพุทธองค์ทรงสอนว่า สังขารร่างกายของเรานี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล มันเป็นเพียงสังขาร ทรงบอกอย่างชัดๆ เช่นนี้ เราก็ยังไม่ยอมมัน ยังขืนไปแย่งยื้ออยู่นั่นแหละ ถ้าหากว่ามันพูดได้ มันก็คงจะบอกว่า "เจ้าอย่ามาเป็นเจ้าของฉันนะ" ความจริงมันก็บอกอยู่แล้วทุกขณะ แต่เราเองไม่รู้ เพราะมันเป็นภาษาธรรม

อย่างสกนธ์ร่างกายนี้ ตาก็ดี จมูกก็ดี หูก็ดี ลิ้นก็ดี กายก็ดี ทั้งหลายเหล่านี้แหละ ก็แล้วแต่มันจะเปลี่ยนไป แปรไป ไม่เห็นมันขออนุญาตเราสักที เช่นเมื่อปวดหัว ปวดท้อง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้น มันก็เป็นของมันเลย เป็นไปตามสภาวะของมัน อันนี้ก็แสดงว่า มันไม่ยอมให้เราเป็นเจ้าของของมัน

สมเด็จพระบรมศาสดาจึงทรงสอนว่า **"สุญโญ สัพโพ...มันเป็นของว่าง มันไม่ได้เป็นของผู้ใด" เราทั้งหลายไม่เข้าใจธรรมะในสภาวะอันนี้ ไม่เข้าใจในสังขารอันนี้ จึงคิดว่า "ของเราของเขา" เกิดอุปาทานขึ้นมา เมื่อเกิดอุปาทานก็เข้าไปยึดภพเกิดภพ เกิดชาติ ชรา พยาธิ มรณะต่อไป มันเป็นทุกข์ เช่นนี้ที่ท่านเรียกว่า "อิทัปปัจจยตา" นั่นแหละ** อวิชชาเกิดสังขาร สังขารเกิดวิญญาณ วิญญาณเกิดนามรูป...เป็นเช่นนี้นั่นแหละ

อันนี้มันล้วนแต่เป็นในขณะของจิต ถ้าเกิดอารมณ์ไม่ถูกใจขึ้นมา ก็ไม่รู้จักหรือไม่รู้เท่าทัน เพราะอยู่ในอวิชชามันก็เป็นทุกข์ขึ้น

มาเลย ความเป็นจริงขณะของจิตอันนี้มันติดกันอยู่ที่เดียว มันเร็วมาก แต่เราเองรู้ไม่เท่าทัน เปรียบเหมือนว่า เรากำลังอยู่บนยอดไม้แล้วตก "ปุ๊บ" ลงมาที่พื้นดิน จึงรู้สึกตัวว่าตกต้นไม้ แต่ความจริงนั้น ก่อนที่จะตกถึงพื้นดิน เราก็ตกผ่านทุกก้านทุกกิ่งของต้นไม้นั่นแหละ แต่ไม่สามารถนับได้ว่านาทีใดถึงกิ่งไหน วินาทีใดถึงกิ่งไหนเพราะมันเร็วมาก แต่พอตูมเดียวก็ถึงพื้นดินเลย แล้วก็เป็นทุกข์เลย อิทัปปัจจยตามันเป็นเช่นนั้น

ถ้าเราแยกเป็นปริยัติ อวิชชาเกิดสังขาร สังขารเกิดวิญญาณ วิญญาณเกิดนามรูป ว่ากันไปเป็นตอนๆ **ตามความจริงนั้น พออารมณ์เกิดความไม่พอใจ ความทุกข์ก็เกิดขึ้นมาเลย อาการที่มันเกิดทุกข์ขึ้นนั้น มันผ่านไปจากอวิชชา สังขาร...ผ่านไปพริบเดียว ถึงโน้น...โสกะ ปริเทวะ คือ ทุกข์เลย**

ฉะนั้น **สมเด็จพระบรมศาสดาจึงให้ตามดูจิตของเราทั้งหลายให้รู้ตามความเป็นจริงของมัน และในความเป็นจริงเหล่านี้ ท่านให้เข้าใจว่ามันเป็นแต่เพียงสังขารเท่านั้นและสังขารนี้แหละมันเกิดมาจากเหตุจากปัจจัยทั้งหลายที่มันเป็นมา** ที่เรามาเรียกหรือสมมุติเอาอีกทีหนึ่ง ที่เรียกว่ามนุษย์ สัตว์ เช่นเดียวกับชื่อของเรามันก็สมมุติเหมือนกัน เราไม่ได้มีชื่อมาแต่กำเนิด ต่อเมื่อเกิดขึ้นแล้วจึงเอาชื่อไปใส่คือตั้งชื่อว่าอย่างนั้นอย่างนี้ อันนี้เรียกว่าสมมุติ ตั้งชื่อกันเพื่ออะไร ก็เพื่อให้มันเรียกกันง่าย สะดวกแก่การใช้ภาษาเรียกขานพูดจากัน ปริยัติก็เหมือนกัน ที่แยกออกก็เพื่อสะดวกแก่การศึกษาเล่าเรียน

สิ่งทั้งหลายนี้แหละเรียกว่าสังขาร มันเป็นสังขารเกี่ยวกับ

สภาวะอันนี้ที่เกิดมาจากเหตุจากปัจจัย สมเด็จพระบรมศาสดาจึงตรัสว่า **สังขารทั้งหลายเหล่านี้เป็นของไม่แน่นอน มันเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** พวกเราทั้งหลายเข้าใจสิ่งเหล่านี้ไม่ชัดเจน จึงทำความเห็นในเรื่องนี้ไม่ตรงไม่แน่ **อันเป็นความเห็นผิดที่เรียกเรา "มิจฉาทิฐิ" ความเห็นผิดอันนี้ก็คือ การยึดเอาสังขารเป็นเรา ยึดเอาเราเป็นสังขาร เอาเราเป็นสุข เอาสุขเป็นเรา เอาเราเป็นทุกข์ เอาทุกข์เป็นเรา ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเราไม่รู้เท่าตามความเป็นจริงนั่นเอง**

ถ้าเรารู้เท่าตามความเป็นจริง เราก็จะรู้ว่าเราไม่สามารถควบคุมสังขารเหล่านี้ให้เป็นไปตามอำนาจของเรา เพราะธรรมชาติเหล่านี้ มันจะต้องเป็นไปตามเรื่องของมัน เราจะบังคับให้ตรงนี้เป็นอย่างนั้น ตรงนั้นเป็นอย่างนี้ตามอำนาจของเรา ย่อมจะเป็นไปไม่ได้ เปรียบง่ายๆ ก็อย่างว่า เราไปนั่งอยู่ที่กลางถนนซึ่งมีรถวิ่งไปมาอยู่ขวักไขว่แล้วเราจะไปโกรธรถที่วิ่ง หรือจะไปห้ามรถที่กำลังวิ่งอยู่ว่า "อย่าขับรถมาทางนี้" เราก็ห้ามไม่ได้ เพราะถนนนี้เป็นถนนหลวง ดังนั้น เราควรจะทำอย่างไร ทางที่ดีก็คือ เราต้องออกไปให้พ้นถนน ไปให้พ้นทางที่รถวิ่ง แต่ที่จะห้ามรถไม่ให้วิ่งนั้นทำไม่ได้ เพราะมันเป็นหนทางของเขา

เรื่องของสังขารก็เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน มันไม่มีอะไรแน่นอน เดี๋ยวสุข เดี๋ยวทุกข์ เดี๋ยวดีใจ เดี๋ยวเสียใจ เดี๋ยวก็เกิดอารมณ์ที่ชอบบ้าง ไม่ชอบบ้าง มากระทบกระทั่ง สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เราเรียกว่ามันมากวน เวลานั่งภาวนาอยู่ก็ว่าเสียงมากวนเรา อันที่จริงนั้นเราไม่เข้าใจว่าเสียงมากวนเราหรือเราไปกวนเสียงกันแน่ ถ้าเรายึด

ว่าเสียงมากวนเรา มันก็เกิดความทุกข์ขึ้นมา

ถ้าเราพิจารณาดูให้ดีก็จะรู้ได้ว่า เราไปกวนเสียงต่างหาก เสียงมันก็ดังอยู่แต่ของมัน มันไม่ได้มีความรู้สึกรำคาญอะไรเลย เราต่างหากที่รำคาญเพราะเราไปกวนมัน ความจริงนั้น เสียงก็เป็นเสียง เราก็เป็นเรา ถ้าเข้าใจเสียได้เช่นนี้ มันก็ไม่มีอะไร เราก็สบาย **มีเสียงขึ้นมาก็รู้ว่าเสียงมันดังแต่ของมัน เราไม่ไปยึดหมายมันเข้า เราก็ไม่เกิดทุกข์ นี้เรียกว่าเรารู้เท่าตามความเป็นจริง เราเห็นทั้งสองอย่าง เมื่อเห็นทั้งสองอย่าง คือทั้งสุขและทุกข์ตามความเป็นจริง ใจก็สงบสบาย**

การที่จะเห็นได้ทั้งสองอย่างนี้ เราจะต้องยืนอยู่ตรงกลาง หรืออยู่ระหว่างกลาง นี่เป็นสัมมาปฏิปทาของจิต นี้คือการทำความเห็นให้ตรง ให้ถูกต้อง

สังขารของเรานี้ เมื่อมันเกิดขึ้นมาแล้วมันก็ต้องมีแก่ มีเจ็บ มีตาย ทั้งหลายเหล่านี้มันเป็นไปตามทางของมัน ถ้าเราจะไปกั้นทาง ไปห้ามหวง หรือไปเอาจริงเอาจังกับสิ่งที่ไม่จริงไม่จังอย่านั้นอยู่เรื่อยไป โดยเข้าใจว่ามันเป็นตัวตนของเรา เราก็จะมีแต่ความทุกข์ ฉะนั้นสมเด็จพระบรมศาสดาท่านจึงทรงสอนให้พิจารณา ไม่ว่าจะเป็นพระ หรือเณร หรือฆราวาส ให้พิจารณาแล้วทำความเห็นให้ถูกต้องเมื่อมีความเห็นถูกต้องแล้วก็สงบสบาย

การปฏิบัติธรรมนั้น ไม่ว่านักพรต นักบวชหรือฆราวาส ก็มีโอกาสที่จะปฏิบัติธรรม พิจารณาธรรมได้เท่ากัน และธรรมที่พิจารณานั้นก็เป็นธรรมอันเดียวกันนั่นเอง พิจารณาให้ไปสู่ความ

สงบระงับอันเดียวกัน ด้วยวิถีของมรรคอันเดียวกัน **ฉะนั้นท่านจึงว่า จะเป็นฆราวาสก็ตาม บรรพชิตก็ตาม มีสิทธิที่จะประพฤติปฏิบัติธรรม จนได้รู้ได้เห็นตามความเป็นจริงเหมือนกัน**

เมื่อเรารู้สภาวะสังขารตามความเป็นจริงอย่างนี้แล้ว เราก็วางเสีย และเมื่อรู้เท่าอย่างนี้แล้ว **ภพก็เกิดไม่ได้** เพราะอะไรจึงเกิดไม่ได้ เพราะมันไม่มีทางจะเกิด **เพราะเรารู้เท่าตามความเป็นจริงเสียแล้ว**

ฉะนั้น ให้เข้าใจว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เรามีอยู่ เป็นอยู่นั้น มันเป็นสักแต่ว่า "อาศัย" เท่านั้น ถ้ารู้ได้เช่นนี้ ท่านว่า**รู้เท่าตามสังขาร ทีนี้แม้จะมีอะไรอยู่ ก็เหมือนไม่มี ได้ก็เหมือนเสีย เสียก็เหมือนได้ สมเด็จพระบรมศาสดาท่านทรงสอนให้รู้อย่างนี้** เพราะนี่คือ**ความสงบ สงบจากความสุข สงบจากความทุกข์ สงบจากความดีใจ เสียใจ ได้มาก็ไม่ดีใจ เสียไปก็ไม่เสียใจ มันเป็นเรื่องที่ทั้งไม่เกิดและไม่ตาย** เรื่องเกิดเรื่องตายนี้ไม่ได้หมายถึงอวัยวะร่างกายอันนี้ แต่หมายถึงอารมณ์ความรู้สึกที่มันไม่มีแล้วหมดแล้ว ฉะนั้นสมเด็จพระบรมศาสดาท่านจึงทรงบอกว่า ภพสิ้นแล้ว พรหมจรรย์จบแล้ว ไม่มีภพชาติอื่นอีกแล้ว ท่านรู้อย่างนั้นแล้ว ท่านก็รู้สิ่งที่มันไม่เกิด ไม่ตาย ที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้เอง นี่คือโอวาทที่สมเด็จพระบรมศาสดา **ท่านทรงกำชับสาวกมากที่สุด ว่าให้พยายามเข้าให้ถึงอันนี้ ที่เป็นสัมมาปฏิปทา ถ้าไม่ปฏิบัติให้ถึงทางสายกลาง ไม่ตรงเข้าไปถึงทางสายกลางให้ได้แล้ว ก็จะไม่มีวันพ้นทุกข์**

ที่มา : หนังสือ **"นอกเหตุเหนือผล"** วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี

โอวาทปาฏิโมกข์

คำสอนอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา

ขนฺตี ปรมํ ตโป ตีติกฺขา		ขันติ คือ ความอดกลั้น เป็นตบะอย่างยิ่ง
นิพฺพานํ ปรมํ วทนฺติ พุทฺธา		พระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสว่านิพพานเป็นยอดเยี่ยม
น หิ ปพฺพชิโต ปรูปฆาตี		ผู้ทำร้ายคนอื่น ไม่ชื่อว่าเป็นบรรพชิต
สมโณ โหติ ปรํ วิเหฐยนฺโต		ผู้เบียดเบียนคนอื่น ไม่ชื่อว่าเป็นสมณะ
สพฺพปาปสฺส อกรณํ	กุสลสฺสูปสมฺปทา	การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การบำเพ็ญแต่ความดี
สจิตฺตปริโยทปนํ	เอตํ พุทฺธาน สาสนํ	การทำจิตของตนให้ผ่องใส นี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย
อนูปวาโท อนูปฆาโต	ปาฏิโมกฺเข จ สํวโร	การไม่กล่าวร้าย การไม่ทำร้าย การสำรวมในปาฏิโมกข์
มตฺตญฺญุตา จ ภตฺตสฺมิํ	ปนฺตญฺจ สยนาสนํ	ความเป็นผู้รู้จักประมาณในอาหาร การอยู่ในที่นั่งที่นอนอันสงัด
อธิจิตฺเต จ อาโยโค	เอตํ พุทฺธาน สาสนํ	การประกอบความเพียรในอธิจิต ธรรมเหล่านี้ เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

ที.ม. ๑๐/๕๔/๕๗; ขุ.ธ.๒๕/๒๔/๔๐

กฎแห่งกรรม

"หญิง ชาย คฤหัสถ์ บรรพชิต ควรพิจารณาเนืองๆ ว่า เรามีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่อาศัย เราทำกรรมอันใดไว้ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เราจักได้รับผลของกรรมนั้น"

องฺ.ปญฺจก.๒๒/๕๗

บุญ คือ กุศลกรรม เป็นกรรมดี ที่กระทำแล้วนำความสุขความสวัสดีให้แก่ผู้กระทำ
บาป คือ อกุศลกรรม เป็นกรรมชั่ว กระทำแล้วนำความทุกข์ ความเดือดร้อนให้แก่ผู้กระทำ
ควรหลีกเลี่ยงการทำบาป พยายามทำแต่บุญ เพราะการสั่งสมบุญนำสุขมาให้

บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการ

ที่ตั้งแห่งการทำบุญ ทางทำความดี

๑. ทานมัย	ทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ
๒. สีลมัย	ทำบุญด้วยการรักษาศีล หรือประพฤติดี
๓. ภาวนามัย	ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือฝึกอบรมจิตเจริญปัญญา
๔. อปจายนมัย	ทำบุญด้วยการประพฤติอ่อนน้อม
๕. เวยยาวัจจมัย	ทำบุญด้วยการขวนขวายรับใช้ช่วยเหลือผู้อื่น
๖. ปัตติทานมัย	ทำบุญด้วยการเฉลี่ยส่วนแห่งการทำดีให้แก่ผู้อื่น
๗. ปัตตานุโมทนามัย	ทำบุญด้วยการยินดีในความดีของผู้อื่น
๘. ธัมมัสสวนมัย	ทำบุญด้วยการฟังธรรม ศึกษาธรรม
๙. ธัมมเทสนามัย	ทำบุญด้วยการสั่งสอนธรรม สนทนาธรรม และชี้ทางธรรมให้ผู้อื่นรู้ตาม
๑๐. ทิฏฐุชุกรรม	ทำบุญด้วยการทำความเห็นให้ตรงถูกต้องตามความจริง

ที.อ. ๓/๒๔๖

ศีล

ข้อปฏิบัติในการฝึกหัด กาย วาจา ให้ดียิ่งขึ้น

ขุ. เถร. ๒๖/๓๘๔

อาทิ สีลํ ปติฏฺฐา จ	ศีลเป็นที่พึ่งเบื้องต้น
กลฺยาณานญฺจ มาตุกํ	ศีลเป็นมารดาของกัลยาณธรรมทั้งหลาย
ปมุขํ สพฺพธมฺมานํ	ศีลเป็นประมุขของธรรมทั้งหลายทั้งปวง
ตสฺมา สีลํ วิโสธเย	เพราะฉะนั้นควรชำระศีลให้บริสุทธิ์

ศีลสำคัญที่เจตนา ถึงคติที่ดีได้ด้วยศีล โภคทรัพย์ถึงพร้อมก็ด้วยศีล ถึงความดับทุกข์ร้อนก็ด้วยศีล

เบญจศีล/ศีลห้า	อานิสงส์	เบญจธรรม
๑. ปาณาติปาตา เวรมณี		เมตตากรุณา
เว้นจากการทำร้ายร่างกาย ทำลายชีวิต	มีร่างกายแข็งแรง อายุยืน	ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์
๒. อทินฺนาทานา เวรมณี		สัมมาอาชีวะ
เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ และการละเมิดกรรมสิทธิ์	รวย มั่งคั่ง ปลอดจากภัยอันตราย เช่น โจรภัย ไฟไหม้ ฯลฯ	การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต
๓. กาเมสุมิจฺฉาจารา เวรมณี		กามสังวร
เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน	มีชีวิตครอบครัวสมบูรณ์ อบอุ่น มีลูกดี	ความสำรวมระวัง รู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ ไม่หลงไหลใน รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส
๔. มุสาวาทา เวรมณี		สัจจะ
เว้นจากการกล่าวเท็จ หลอกลวงหรือเบียดเบียนกันด้วยวาจา	มีเสียงไพเราะ พูดจาน่าเชื่อถือ	ความซื่อตรง วาจาสัตย์ รักษาคำพูด
๕. สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณี		สติสัมปชัญญะ
เว้นจากการดื่มน้ำเมา คือสุรา และสิ่งเสพติดอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท	มีสติ สัมปชัญญะดี มีปัญญาดี ไม่ปัญญาอ่อน หลงๆ ลืมๆ ไม่เป็นคนมัวเมา ประมาท	ฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยั้งคิด รู้สึกตัวเสมอว่าสิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ

สีเลน สุคตึ ยนฺติ	คนจะไปสู่สุคติได้ก็เพราะศีล
สีเลน โภคสมฺปทา	จะสมบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์ก็เพราะศีล
สีเลน นิพฺพุตึ ยนฺติ	จะถึงความดับร้อนบรรลุนิพพานก็เพราะศีล
ตสฺมา สีลํ วิโสธเย	ฉะนั้น ผู้ปฏิบัติจึงควรทำศีลให้หมดจดดังนี้เสมอไป

ขุ. วิมาน. ๒๖/๓๗๔/๓๕๗

มงคลชีวิต ๓๘ ประการ

ธรรมอันนำมาซึ่งความสุขความเจริญ

คาถาที่ ๑

๑. อเสวนา จ พาลานํ	ไม่คบคนพาล
๒. ปณฺฑิตานญฺจ เสวนา	คบบัณฑิต
๓. ปูชา จ ปูชนียานํ	บูชาบุคคลที่ควรบูชา

คาถาที่ ๒

๔. ปฏิรูปเทสวาโส จ	อยู่ในถิ่นมีสิ่งแวดล้อมดี
๕. ปุพฺเพ จ กตปุญฺญตา	ทำความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น
๖. อตฺตสมฺมาปณิธิ จ	ตั้งตนไว้ชอบ

คาถาที่ ๓

๗. พาหุสจฺจญฺจ	ใส่ใจ สดับตรับฟังค้นคว้า หาความรู้อยู่เสมอ
๘. สิปฺปญฺจ	ชำนาญในวิชาชีพของตน
๙. วินโย จ สุสิกฺขิโต	ได้ฝึกอบรมตนไว้ดี
๑๐. สุภาสิตา จ ยา วาจา	รู้จักใช้วาจาพูดให้เป็นผลดี

คาถาที่ ๔

๑๑. มาตาปิตุอุปฏฺฐานํ	บำรุงบิดามารดา
๑๒. ปุตฺตสงฺคโห	การเลี้ยงดูบุตร
๑๓. ทารสงฺคโห	สงเคราะห์ภรรยา (สามี)
๑๔. อนากุลา จ กมฺมนฺตา	ทำงานไม่คั่งค้าง

คาถาที่ ๕

๑๕. ทานญฺจ	เผื่อแผ่แบ่งปัน
๑๖. ธมฺมจริยา จ	ดำรงอยู่ในศีลธรรม
๑๗. ญาตกานญฺจ สงฺคโห	สงเคราะห์ญาติ
๑๘. อนวชฺชานิ กมฺมานิ	กิจกรรมที่ดีงามเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เป็นทางเสียหาย

คาถาที่ ๖

๑๙. อารตี วิรตี ปาปา	เว้นจากความชั่ว
๒๐. มชฺชปานา จ สญฺญโม	เว้นจากการดื่มน้ำเมา
๒๑. อปฺปมาโท จ ธมฺเมสุ	ไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย

คาถาที่ ๗

๒๒. คารโว จ	ความเคารพ
๒๓. นิวาโต จ	ความสุภาพอ่อนน้อม ถ่อมตน
๒๔. สนฺตุฏฺฐี จ	ความสันโดษ
๒๕. กตญฺญุตา	มีความกตัญญู
๒๖. กาเลน ธมฺมสฺสวนํ	ฟังธรรมตามกาล

คาถาที่ ๘

๒๗. ขนฺตี จ	มีความอดทน
๒๘. โสวจสฺสตา	เป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย
๒๙. สมณานญฺจ ทสฺสนํ	เยี่ยมเยือนเข้าหาท่านผู้สงบกิเลส
๓๐. กาเลน ธมฺมสากจฺฉา	สนทนาธรรมตามกาล

คาถาที่ ๙

๓๑. ตโป จ	รู้จักบังคับควบคุมตน ไม่ปรนเปรอตามใจอยาก
๓๒. พฺรหฺมจริยญฺจ	การรู้จักควบคุมตนในทางเพศ หรือถือเมถุนวิรัติตามควร ดำเนินตามอริยมรรค
๓๓. อริยสจฺจาน ทสฺสนํ	เข้าใจความจริงของชีวิต
๓๔. นิพฺพานสจฺฉิกิริยา จ	ทำพระนิพพานให้แจ้ง

คาถาที่ ๑๐

๓๕. ผุฏฺฐสฺส โลกธมฺเมหิ จิตฺตํ ยสฺส น กมฺปติ	ถูกโลกธรรม จิตไม่หวั่นไหว
๓๖. อโสกํ	จิตไร้เศร้า
๓๗. วิรชํ	จิตปราศจากธุลี
๓๘. เขมํ	จิตเกษม

แต่ละคาถามีบทสรุปว่า "เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ" (นี้เป็นมงคลอันอุดม)

มีคาถาสรุปท้ายมงคลทั้ง ๓๘ นี้ว่า

"เอตาทิสานิ กตฺวานสพฺพตฺถมปราชิตา สพฺพตฺถ โสตฺถึ คจฺฉนฺติ ตนฺเตสํ มงฺคลมุตฺตมนฺติ."

แปลว่า "เทวะ มนุษย์ทั้งหลาย กระทำมงคลเช่นนี้แล้ว ย่อมเป็นผู้ไม่ปราชัยในที่ทุกสถาน ย่อมถึงความสวัสดีในที่ทั้งปวง นี้คืออุดมมงคลของเทวะและมนุษย์เหล่านั้น"

ขุ.ขุ. ๒๕/๕/๓; ขุ.สุ. ๒๕/๓๑๗/๓๗๖

อริยสัจ ๔ (รวมทั้งมรรคมีองค์ ๘)

ความจริงอันประเสริฐ, ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ

๑. ทุกข์ สภาพที่ทนได้ยาก, สภาวะที่บีบคั้น ขัดแย้ง บกพร่อง ขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้ ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง, ได้แก่ ความเกิด ความแก่ ความตาย การประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก ความพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ความปรารถนาไม่สมหวัง โดยย่อว่า อุปาทานขันธ์ ๕ เป็นทุกข์ หน้าที่อันจะพึงทำ คือ ควรกำหนดรู้ หรือควรศึกษาให้รู้จัก ให้เข้าใจชัดตามสภาพที่เป็นจริง

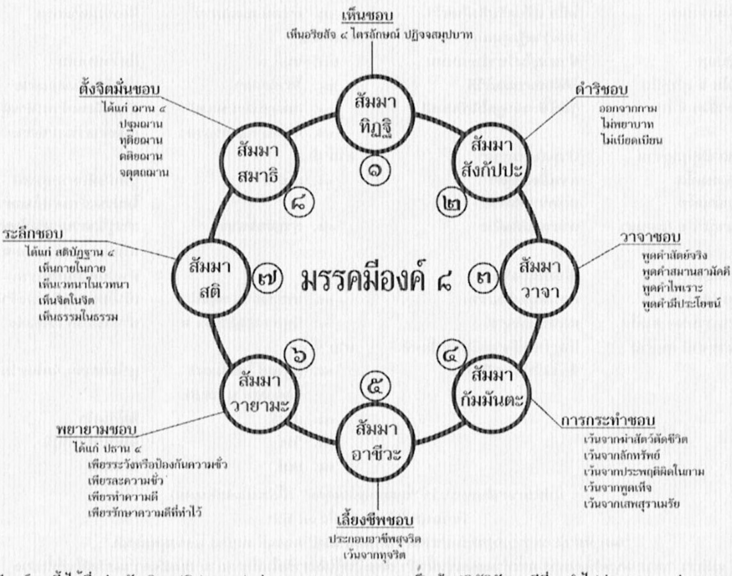
๒. สมุทัย เหตุเกิดแห่งทุกข์, สาเหตุให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตัณหา ๓ คือ กามตัณหา ภวตัณหา และ วิภวตัณหา หน้าที่อันจะพึงทำคือ ควรละ หรือกำจัด

๓. นิโรธ ความดับแห่งทุกข์ ได้แก่ ภาวะตัณหาที่ดับสิ้นไป, ภาวะที่เข้าถึงเมื่อกำจัดอวิชชา สำรอกตัณหาสิ้นแล้ว ไม่ถูกย้อม ไม่ติดข้อง หลุดพ้น สงบ ปลอดโปร่ง เป็นอิสระ คือนิพพาน หน้าที่อันจะพึงทำ คือ ควรทำให้แจ้ง หรือบรรลุ

๔. มรรค ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์, ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่ ทางสายกลาง หรือ มรรคมีองค์ ๘ นี้ สรุปลงในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา หน้าที่อันจะพึงทำ คือควรฝึกอบรม และลงมือปฏิบัติ

อริยสัจ ๔ นี้ เรียกให้เต็มว่า ทุกข์ ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา

วินย.๔/๑๔/๑๘; ส.ม.๑๙/๑๖๖๕/๕๒๘; อภิ.วิ.๓๕/๑๔๕/๑๒๗

มรรคมีองค์ ๘ นี้ ได้ชื่อว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลาง เพราะเป็นข้อปฏิบัติอันพอดีที่จะนำไปสู่จุดหมายแห่งความหลุดพ้น

ที.ม.๑๐/๒๙๙/๓๔๘; ม.มู.๑๒/๑๔๙/๑๒๓; ม.อุ.๑๔/๗๐๔/๔๕๓; อภิ.วิ.๓๕/๕๖๙/๓๐๗

ปฏิจจสมุปบาท ๑๒

ธรรมอันเป็นเหตุปัจจัยของการเกิดทุกข์และการดับทุกข์

เหตุปัจจัยของการเกิดทุกข์

เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย

↓

สังขารจึงมี
(จิตสังขาร วจีสังขาร กายสังขาร)

↓

วิญญาณจึงมี
(วิญญาณขันธ์)

↓

นามรูปจึงมี
(รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์)

↓

สฬายตนะจึงมี
(อายตนะภายใน ที่รับรู้อายตนะภายนอก)

↓

ผัสสะจึงมี
(การสัมผัสเชื่อมโยงขันธ์ ๕ กับภายนอก)

↓

เวทนาจึงมี
(ความทุกข์ ความสุข ความไม่ทุกข์ไม่สุข)

↓

ตัณหาจึงมี
(กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา)

↓

อุปาทานจึงมี
(กามุปาทาน ทิฏฐุปาทาน สีลัพพตุปาทาน อัตตวาทุปาทาน)

↓

ภพจึงมี
(กามภพ รูปภพ อรูปภพ)

↓

ชาติจึงมี
(ขันธ์ ๕ และอายตนะ)

↓

ชรา มรณะ
โศก ร่ำไห้ ทุกข์กาย ทุกข์ใจ คับแค้นใจ จึงมี

เหตุปัจจัยของการดับทุกข์

เพราะอวิชชาดับไปโดยไม่มีเหลือ

↓

สังขารจึงดับ

↓

วิญญาณจึงดับ

↓

นามรูปจึงดับ

↓

สฬายตนะจึงดับ

↓

ผัสสะจึงดับ

↓

เวทนาจึงดับ

↓

ตัณหาจึงดับ

↓

อุปาทานจึงดับ

↓

ภพจึงดับ

↓

ชาติจึงดับ

↓

ชรา มรณะ
โศก ร่ำไห้ ทุกข์กาย ทุกข์ใจ คับแค้นใจ จึงดับ

ปฏิจจสมุปบาท ๑๒ เป็นต้นกำเนิดธรรมต่างๆ รู้ยากเห็นยาก หลังตรัสรู้พระพุทธเจ้าพิจารณาทบทวนปฏิจจสมุปบาทเป็นเวลาเจ็ดวัน พระองค์ไม่ได้ทรงนำเอามาแสดงเป็นปฐมเทศนา แต่ทรงนำออกมาแสดงหลังจากตรัสรู้แล้วหลายปี

พระพุทธเจ้าตรัสว่า ปฏิจจสมุปบาท เป็นธรรมที่รู้ยากเห็นยาก ผู้ใดเห็นปฏิจจสมุปบาท ผู้นั้นชื่อว่าเห็นธรรม (๑๒/๒๐๖) ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา (๑๗/๘๗) ผู้ใดต้องการมีดวงตาอันเห็นธรรม พึงศึกษาปฏิจจสมุปบาท ๑๒ ให้แตกฉาน

ไตรลักษณ์

อาการที่เป็นเครื่องกำหนดหมาย ๓ อย่าง อันให้รู้ถึงความจริงของสภาวธรรมทั้งหลาย ที่เป็นอย่างนั้นๆ ตามธรรมดาของมัน

๑. อนิจฺจตา ความเป็นของไม่เที่ยง เพราะเกิดดับ
๒. ทุกฺขตา ความเป็นทุกข์ เพราะถูกบีบคั้น
๓. อนตฺตตา ความเป็นของไม่ใช่ตน เพราะบังคับไม่ได้

ลักษณะทั้ง ๓ เหล่านี้ปรากฏอยู่ตามธรรมดา ที่แน่นอน เป็นไปตามกฎธรรมชาติ คือ ธรรมนิยาม

สํ.สฬ.๑๘/๑/๑; ขุ.ธ.๒๕/๓๐/๕๑

โพธิปักขิยธรรม ๓๗
ธรรมอันเป็นฝ่ายของการตรัสรู้

สติปัฏฐาน ๔ การตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้ตามความเป็นจริงว่า ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา

สัมมัปปธาน ๔ ความเพียรชอบ กล่าวคือ เพียรระวังยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น, เพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว, เพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมีขึ้น, เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่น และให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบูลย์

อิทธิบาท ๔ คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คือ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย โดยมีความหมายที่อาจจะจำสั้นๆ ได้ว่า มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝักใฝ่ และใช้ปัญญาสอบสวน

อินทรีย์ ๕ ธรรมที่เป็นใหญ่ในกิจของตน คือ เป็นเจ้าการในการครอบงำเสียซึ่งความไร้ศรัทธา ความเกียจคร้าน ความประมาท ความฟุ้งซ่าน และความหลง ตามลำดับ

พละ ๕ ธรรมอันเป็นกำลัง ทำให้เกิดความมั่นคง ซึ่งความไร้ศรัทธา ความเกียจคร้าน ความประมาท ความฟุ้งซ่าน ความหลง แต่ละอย่างจะเข้าครอบงำไม่ได้

โพชฌงค์ ๗ ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้

มรรคมีองค์ ๘ ข้อปฏิบัติที่นำไปสู่ความบริสุทธิ์หลุดพ้นหมดกิเลส

องฺ.อ.๑/๗๗; อิติ.อ.๒๔๗; ปฏิสํ.อ.๒/๗๕.๐๘๖,๒๖๐; วิสุทฺธิ.๓/๓๒๘

ปัจฉิมโอวาท

"ดูก่อนอานนท์ เมื่อเราปรินิพพานไปแล้ว พวกเธออย่าคิดว่า พระบรมศาสดาของพวกเราไม่มี ข้อนี้พวกเธอไม่พึงเห็นอย่างนั้น ธรรมก็ดี วินัยก็ดี อันตถาคตได้แสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยนั้น จักเป็นศาสดาของพวกเธอโดยการล่วงไปแห่งเรา"

จากนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสเตือนบรรดาภิกษุทั้งหลายว่า

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราขอเตือนพวกเธอทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด นี้เป็นวาจาครั้งสุดท้ายของตถาคต"

พระโอวาทที่ทรงประทานแก่สัตว์โลกทั้งหลายตลอด ๔๕ พรรษา รวมลงในความไม่ประมาท ด้วยประการฉะนี้

รายนามผู้รับผิดชอบงาน

โครงสร้าง	:	บริษัท อรุณ ชัยเสรี คอนซัลติ้ง เอนจิเนียร์ส จำกัด คุณไพฑูรย์ กรรณโม
ฉัตร	:	วัดพระธาตุดอยน้อย เชียงใหม่
ตกแต่งปิดและทาทอง	:	สล่าสถาพร กิจธนเดโช และคณะ
ปั้นพระพุทธรูป	:	คุณจุมพล หนองบัว โรงหล่อ ธรรมรังสี
รูปหินอ่อนแกะสลัก	:	คุณมณเฑียร ชูเสือหึง คุณมลฤดี สมหนองหาร หจก.ดุสิตศิลา
พื้นหินอ่อนและ **พื้นรอบพระเจดีย์** **บันได**	:	บริษัท พีแอนบี อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด คุณวีรยุทธ ชัยชนะ คุณปฏิญญา พลชา คุณเจ๊ก แสงแก้ว คุณสุรารักษ์ ราชรักษา
ระบบไฟฟ้า	:	นายจักรกฤษณ์ บุญต่าง
ปั้นพญานาคและดอกบัว	:	สล่านพดล ทะนันไชย และสล่าทัศน์ไชย ธนัญไชยปรีดา

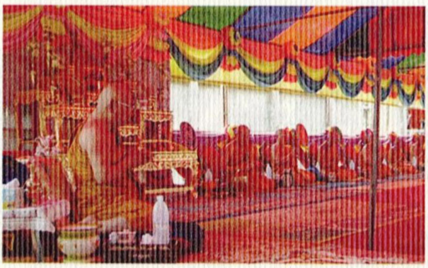
พระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ

พิมพ์ครั้งแรก	ตุลาคม ๒๕๕๑ พิธีสมโภช พระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๑
จำนวน	๕,๐๐๐ เล่ม
บรรณาธิการ	คุณดาริกา อดุลพันธุ์ คุณสุพัฒน์ สลางสิงห์
ออกแบบจัดรูปเล่ม	คุณวสันต์ โพธิ์ขำ
พิสูจน์อักษร	คุณมาณพ กัณทะรินทร์
ถ่ายภาพ	คุณสุพัฒน์ สลางสิงห์ นายช่างวินัย สมพรไพลิน อาจารย์สมชาย ภววรพันธุ์ ร.อ. นพ.อารยะ อดุลพันธุ์ คุณดาริกา อดุลพันธุ์
พิมพ์ที่	สำนักพิมพ์ร่มธรรม ๙๘/๑๒๔ ริเวอร์วิววิลเลจ C ๑๐๓ ถนนนนทบุรี ๑ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทร. ๐-๒๕๒๕-๒๕๘๑, ๐-๒๕๒๕-๒๕๙๑, โทรสาร ๐-๒๕๒๖-๒๔๖๘

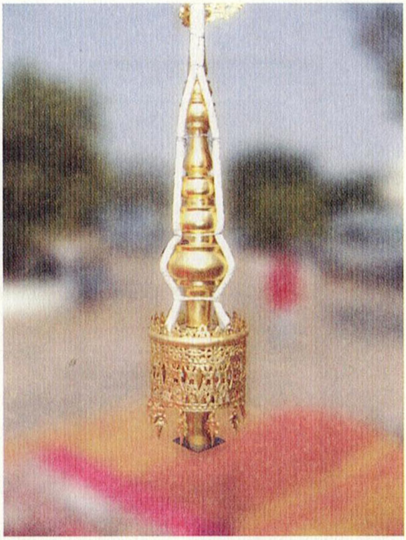

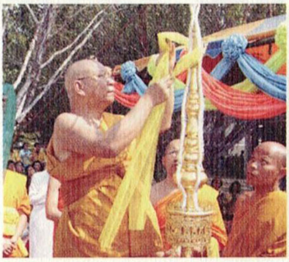

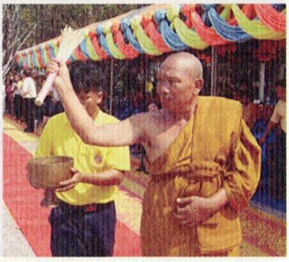

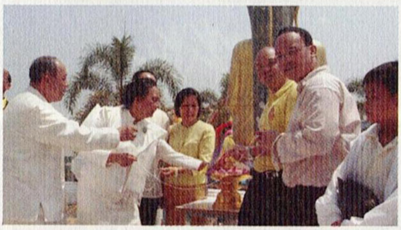

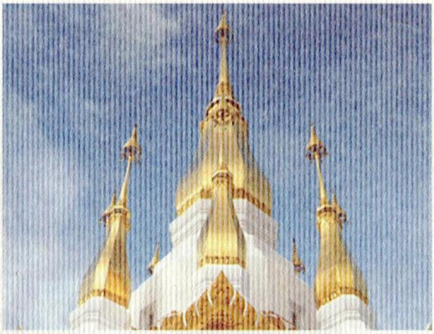

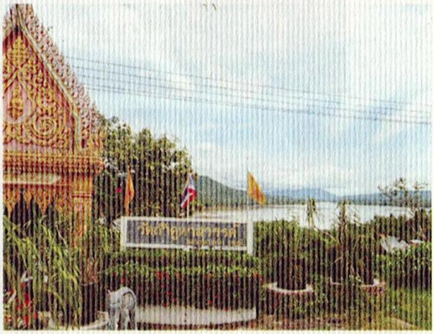

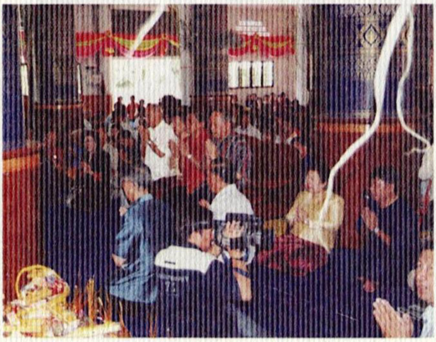

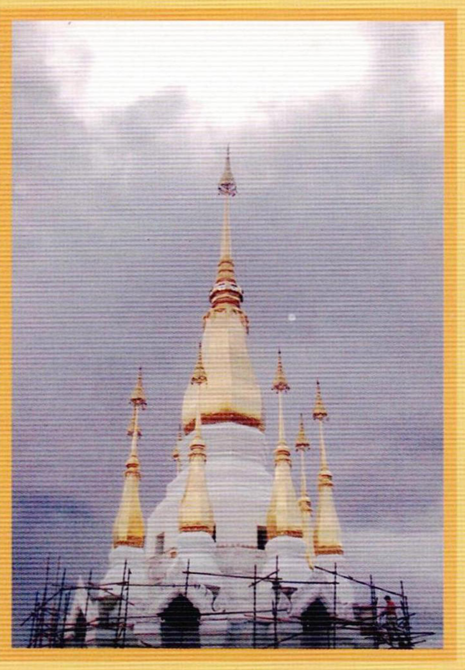

พระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ

แสงตะวันเทียบแสงธรรม

แสงตะวันนั้นสำคัญ　　ต่อโลกมาก
ฉุดกระชากความมืดมน　　จากชนหลาย
แต่แสงธรรมของพระพุทธ　　สุดบรรยาย
หยุดเวียนว่ายตายเกิด　　ประเสริฐเอย

ศีลสมาธิและปัญญา　　ศึกษาไว้
ฝึกฝนให้ไกลกิเลส　　เจตต์มุ่งมั่น
หมั่นให้ทานทำความดี　　มีเมตตา
ใช้สติและปัญญา　　พาเจริญ

ดวงตะวันขึ้นลงลับ　　เป็นกัปกัลป์
ดวงชีวันต้องเวียนวน　　ผลกรรมหลาย
แสงธรรมส่องทางสงบ　　ภพมลาย
สู่จุดหมาย "นิพพานัง　ปรมัง　สุขัง" เอย

ดาริกา อดุลพันธุ์
๑๔ ก.พ. ๒๕๓๘

กาลย่อมล่วงไป ราตรีย่อมผ่านไป ชั้นแห่งวัย ย่อมละลำดับไป ผู้เล็งเห็นภัยในมรณะนั้น พึงทำบุญอันนำสุขมาให้

สํ. ส. ๑๕/๘๙

Time passes on. Days and nights elapse. Periods of life follow one another in turn. Knowing the danger of death, let one perform merit producing happiness.

S. 15/89.